

Posudek na diplomovou práci

Zdeňky Rottenbornové

Síla ideologie: selektivní konstrukty Graye a Grubera

Téma práce i výzkumná otázka jsou nanejvýš aktuální až palčivé, neboť vybrané prameny reprezentují typ literatury s problematicky získávanou quasi odbornou autoritou s dopadem na mimořádně velký okruh čtenářstva, které ovlivňuje v nazírání na gender. Zpětně musím říci, že se tento úkol ukázal jako náročnější, než jsem předpokládala, a Zdeňka Rottenbornová se s ním prala statečně, zvládla ho však spíš napůl. Osobně jí nicméně připisuji body již za samotnou výdrž při opakovaném čtení těchto textů.

Teoretická část má dobrou strukturu a vyjít z Vybírala jsem považovala za praktické, neboť přímé otevření kritické pozice vůči zmíněnému typu literatury. Měl být také branou k další literatuře, zklamáním však je, že autorka si práci až příliš usnadnila tím, že tyto autory cituje pouze sekundárně, přes Vybírala, aniž by je vyhledala a pracovala s nimi primárně – navíc jsou dnes již často k dispozici v českém překladu v knihovnách (např. Allport). To ji také omezilo v možnosti více rozvinout kritický aparát, kdyby více přímo vytěžila dané autory. Namátkový přehled literatury kriticky se vymezující vůči Grayovi alespoň naznačuje typ výhrad, je však zpracován poměrně povrchně, není systematický a místy se zmiňuje spíše o argumentech okrajových než těch nejpodstatnějších. I tady se autorka zbavila možnosti lépe a bohatěji si připravit analytickou mřížku pro vlastní analýzy. Nešvar citování přes sekundární literaturu nacházíme i na jiných místech – viz například citát Harding přes Jarkovskou a Liškovou, kde ani není zřejmé, zda se jedná o převzatý citát Harding nebo již nějakou interpretaci zmíněných autorek, později například Jung přes Veselou a podobně – to jsou hrubé prohřešky. Co se týče představení genderových teorií, jde o průměrnou kompilaci, ale celkem cílenou k tématu. Mohla k němu však být vztažena ještě úžeji, např. tabulka Šmausové mohla sloužit jako základ pro identifikaci, kde se autoři dopouštějí stereotypů uvedených v literatuře. Využití Bourdieuho konceptu homologických opozic je ve vztahu k práci relevantní a rozumné, ale opět pozorujeme určitou ledabylost, když autorka hovoří o binárních opozicích, tento pojem však Bourdieu nepoužívá (na rozdíl od jiných autorů, obsah pojmů je navíc odlišný). Zároveň jde i zde problém, že autorka čerpá z tak omezeného počtu autorů – extenzivní využití Bourdieuho by legitimizovala pozdější důslednější aplikace jeho tezí v analýze, což se příliš neděje.

Analytická část dobře zdůvodňuje výběr vzorku, představení metody není nejlepší, především autorka neaplikuje zakotvenou teorii jako takovou (jak by se z jejího textu mohlo zdát), ale využívá pouze jejích kódovacích postupů. Problémem je také avizovaná diskurzivní analýza, jejíž metoda jakož i odkaz a příslušného autora metody popsány nejsou. Grayovy strategie jsou však poměrně dobře popsány – například vylučování velkých skupin lidí za účelem usnadnění generalizací, autorka ale neudržela sledování manipulativních technik a obsahu, když tento nález nadepsala „homoslepota“ a nezdůraznila tedy manipulativní techniku, nýbrž věcný obsah. Hranice mezi snahou o diskurzivní analýzu a kvalitativní obsahovou analýzu se zde dost stírají a znesnadňují orientaci v textu. Druhému typu je nicméně vyhrazena samostatná část a dlužno říci, že její zpracování nebylo snadné. Autorka vhodně rozdělila látku do určitých oblastí, což jí umožnilo podat obraz přediva předsudků a stereotypů vrstevnatě a strukturovaně a ukazuje vzájemné posilování všech oblastí. Jako problém v této části vidím odkazy na literaturu, které nepracují s tím, co autorka připravovala v teoretické část, ale objevují se zde nové tituly, jejichž status (z hlediska genderové kritiky) ani není objasněn. Shrnutí této části je bohužel povšechné a nevyužívá potenciálu, který skýtala předchozí analýza, k přece jen méně banálním závěrům.

Za velké plus knihy považuji rozšíření analýzy Graye o jeho českého napodobitele, kterého autorka sama objevila. Identifikace českých „specifik“ je závažná, i když jejich vulgarita nikoli překvapivá. Přesto patří k cílům prací jako je tato naše tušení doložit.

Předložená diplomová práce se ukázala jako náročný podnik, s ním autorka celkem poctivě bojovala zejména v analytické části, zatímco teoretickou si až příliš usnadnila a navíc se dopustila řady vážných řemeslných prohřešků u citací a odkazování, také jazyk trpí zejména chybami v interpunkci, špatným skloňování zájmena „ona“ a dalšími. Práci by sice prospělo dopilování a dopracování, ale jako vedoucí práce mohu dosvědčit, že autorka na ní pracovala poměrně dlouho a s jistým trápením již vzhledem k charakteru obou textů, které nemá smysl prodlužovat.

Práci proto doporučuji k obhajobě, hodnotit ji však lze jen známkou dobře.

V Roztokách 30. 5. 2016

PhDr. Hana Havelková, PhD.

Vedoucí diplomové práce